

בש"פ 81/17 - עלי מחאג'נה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 81/17

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

העורר: עלי מחאג'נה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 26.12.2016 במ"ת 504-12-16 (ע"י כב' השופט א' פורת)

תאריך הפגישה: י"ב בטבת התשע"ז (10.1.2017)

בשם העורר: עו"ד יונס אחמד חמזה

בשם המשיבה: עו"ד בת שבע אבגז

החלטה

1. ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 26.12.2016 במ"ת 504-12-16, במסגרתה הורה בית המשפט על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו.

עמוד 1

2. ביום 1.12.2016 הוגש נגד העורר, יליד 1992, כתב אישום המייחס לו שלוש עבירות הצתה לפי סעיף 448(א) סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). על פי המתואר בכתב האישום, בבוקר יום 25.11.2016, הצית העורר שלוש שריפות בשכונת מגוריו באום אל-פחם, וכתוצאה מכך נשרפו צמחייה וחורש בהיקף של כשני דונם, ועשן חדר למספר בתים סמוכים. בשלושת המקרים כובתה הדליקה על-ידי כוחות כיבוי אש והצלה שהוזעקו למקום.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. במסגרת הבקשה טענה המדינה כי קיימות ראיות לכאורה לאישומים נגד העורר, ביניהן הודאותיו שלו במשטרה, תיעוד וידאו שצילם העורר באחד ממקרי ההצתה, והודעתו של תושב השכונה שהיה עד לאחד המקרים כמו גם מצלמות אבטחה המצויות בביתו של העד שתיעדו את העורר באזור בסמוך למועד ההצתה. המדינה טענה כי קמה חזקת מסוכנות מהעורר נוכח מעשיו, וכי יש חשש שאם ישוחרר ישפיע על עדים וכן כי יימלט מאימת הדין. העורר טען מצדו כי למעשה שרף ערימות אשפה שאינן מפונות ומפריעות לתושבי השכונה - כפי שעשה לדבריו גם בעבר ועושים גם יתר תושבי השכונה - וכי סבר כי האש תשכך לבדה, ולא הבין מה עלול להיגרם כתוצאה ממעשיו. העורר הצביע על העובדה שלא נמלט מהזירה גם כשהגיעה המשטרה כראייה לכך שלא התכוון לבצע הצתה במזיד שתגרום נזק, ואף הציג תמונות מהשטח לפיהן הנזק בפועל היה זניח. עוד טען העורר כי נמנעה ממנו זכות ההיוועצות בעורך דין במהלך חקירתו.

4. בתסקיר מעצר שהוגש בעניינו של העורר ציין שירות המבחן בין היתר כי מדובר בבחור צעיר, עובד למחייתו, מאורס ועתיד להתחתן, ללא הרשעות קודמות או מעורבות פלילית כלשהיא בעברו. כן הוערך כי רמת הסיכון להישנות התנהגות דומה בעתיד היא נמוכה. עקב כך המליץ שירות המבחן לשחרר את העורר לחלופת מעצר בבית הוריו או בבית אחותו, בפיקוח הוריו, אחיו הבכור ואחותו, אותם מצא שירות המבחן כאנשים נורמטיביים ומתאימים לשמש כמפקחים.

5. למרות התסקיר החיובי והמלצת שירות המבחן הורה בית המשפט ביום 26.12.2016 על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. בית המשפט קיבל את עמדת המדינה כי מעשיו של העורר, בהיותו מודע לעיתוי הבעייתי בו שרר מזג אוויר קיצוני במדינה, מעידים על כך נשקפת ממנו מסוכנות רבה, גם אם מעשיו לא בוצעו ממניע לאומני. גרסתו, לפיה לא הבין את משמעות מעשיו, נמצאה מיתממת וכזו שלא ניתן לתת לה משקל ראייתי. עוד קבע בית המשפט כי לא נפגעה זכות ההיוועצות של העורר ולכן אמרותיו בחקירה קבילות כראיה. לבסוף מצא בית המשפט כי אין די בחלופת המעצר שהציע שירות המבחן כדי לאיין את מסוכנותו של העורר, וציין כי אינו רואה טעם בהגשת תסקיר משלים לאור כך שהעורר העלה בפני קצין המבחן גרסה עובדתית העומדת בסתירה לחומר הראיות.

6. על החלטה זו הוגש הערר שלפני. העורר עומד על גרסתו, לפיה ביקש להצית ערימות אשפה כמנהג המקום, ללא כל כוונה פלילית, בוודאי לא ממניע לאומני - כפי שסברה תחילה המשטרה בעת מעצרו. זאת, נטען, משתקף בתמונות מזירות האירועים המעידות על כך שמוקדי הדליקות היו ערימות אשפה ולא צמחיה או יער. לטענתו, אמרותיו בחקירה המשטרית לא הובנו כראוי, שכן כלל לא הבין מדוע נעצר ומהן זכויותיו, ואת זאת ניתן לראות בתיעוד הווידאו של חקירותיו. עוד טוען העורר כי היה על בית המשפט קמא לבחון לכל הפחות את האפשרות לחלופת מעצר שפגיעתה בו פחותה, נוכח התסקיר שהוגש בעניינו וקבע שנשקפת ממנו מסוכנות נמוכה, ובפרט לאור גילו הצעיר והיותו

7. בדיון לפני חזר בא כוח העורר על נימוקי הערר תוך שהוסיף כי למעשה קיים בתיק החקירה דו"ח פעולה משטרתי המציין כי השריפות אכן היו בקרבת המזבלה במקום. כן הגיש צילומים מזירת האירוע המצביעים לדבריו שמדובר בשריפת זבל ופסולת ולא בהצתה זדונית. נטען כי זה מכבר נוהגים תושבי השכונה לשרוף את הזבל והפסולת המצטברים וזאת לאחר שתלונותיהם לעירייה בדבר אי-פינוי הפסולת לא נענו. מקובל עליו כי מעשי העורר היו רשלניים בהתחשב בנסיבות, אך אין מדובר בהצתה זדונית שמטרתה לגרום נזק, שהרי מדובר במעשים שנעשו בשעת בוקר לעין כל, והעורר לא הסתתר ולא הסווה את זהותו ונותר במקום עם הגעת המשטרה. עוד קבל בא כוח העורר על כך, שאף שהמדינה אינה טוענת שמדובר בהצתה על רקע לאומני, העורר מוחזק במעצר באגף הביטחוני בכלא גלבע, ענין בגינו הגיש עתירה מינהלית אך זו נקבעה לדיון רק ביום 7.3.2017 (עת"א 13826-01-17).

באת כוח המדינה הבהירה מצדה כי אכן התביעה אינה מייחסת לעורר הצתה על רקע לאומני, ולמעשה לא ברורה מטרת ההצתה על ידי העורר. העורר לא טען בחקירתו שמדובר אך בשריפה של פסולת, ומאידך מדובר בשריפות בקרבת בתי מגורים ובתנאי מזג אויר שגרמו לשריפות רבות ולהתפשטותן. בנסיבות אלה המדינה אינה מקבלת שמדובר ברשלנות גרידא, אף כי לגבי השריפה הראשונה שהצית העורר מקובל על המדינה שהייתה שם פסולת. באשר להחזקת העורר באגף הביטחוני דווקא אף שלא מיוחסת לו הצתה ממניע לאומני, נטען שזו החלטת שב"ס והדבר אינה ביוזמת התביעה או בידיעתה.

דיון והכרעה

8. לאחר עיון הגעתי למסקנה כי נכון יהיה לאמץ את המלצת שירות המבחן בדבר שחרור העורר לחלופת מעצר בבית הוריו, בפיקוח המפקחים שהומלצו על ידי השירות, בתנאים עליהם יורה בית משפט קמא.

9. ההצתות מושא כתב האישום נגד המבקש בוצעו יום לאחר השריפה הגדולה בחיפה, ומעצרו של העורר היה על רקע חשדות שעלו באותה עת כי השריפות היו תוצאה של הצתות על רקע לאומני. דא עקא שהשריפות שהצית העורר ביום 25.11.2016 בוצעו בשכונת מגוריו של העורר עצמו, באום אל-פחם, בבוקרו של יום לעיני כל, ונסיבות ביצוען - בעיקר באשר למניע ולמטרה - שנויות במחלוקת ואינן ברורות עדיין די צרכן. למעשה, אין מחלוקת לגבי עצם ההצתות, והמחלוקת מתמקדת בשאלת התקיימות יסוד ה"מטרה" של ההצתה, במובן סעיף 448(א) לחוק העונשין, כאשר מוסכם על המדינה שאין מדובר בהצתה על רקע לאומני, אך אין מקובל עליה שמדובר ברשלנות גרידא (סעיף 449 לחוק העונשין). על שאלה זו ייסוב עיקרו של ההליך העיקרי.

10. בשלב זה הנתונים לפנינו הם כי מדובר בבחור צעיר, ללא כל עבר או רקע פלילי, עם תסקיר מעצר חיובי, הקובע מסוכנות נמוכה והמלצה החלטית לשחרור העורר לחלופת מעצר, כמפורט לעיל. השריפות הוצתו בשכונת מגוריו של העורר עצמו באום אל-פחם, בשעות בוקר לא מוקדמות, לעיני כל, ללא שהעורר הסווה את זהותו או

הסתתר. לעורר גרסה - שעל פניה אינה מופרכת אף אם היא מעוררת סימני שאלה - לפיה מדובר בשריפת אשפה ופסולת, ללא כל כוונה פלילית, כמנהג בני השכונה, על רקע אי איסוף אשפה ופסולת במקום על ידי העירייה. המדינה שוללת אמנם את הסברו של העורר, אך מצידה אינה מייחסת לו כאמור הצתה על רקע לאומני, ולמעשה אין בידה הסבר אלטרנטיבי באשר למטרת ההצתה.

11. בנסיבות אלה, בהעדר ייחוס רקע לאומני להצתה ובהעדר הסבר אחר המעוגן בראיות, ולאור הערכת שירות המבחן בדבר מסוכנות נמוכה, איני רואה כל עילה המצדיקה להימנע משחרורו של העורר לחלופת מעצר בתנאים מתאימים. כידוע, הוראת המחוקק היא כי בית משפט לא יורה על מעצר עד תום ההליכים אלא אם כן נוכח כי "לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור שפגיעתם בחירותו של הנאשם פחותה". אין זה המקרה שלפנינו.

12. סוף דבר: התיק יוחזר לבית משפט קמא לשחרור העורר לחלופת מעצר בבית הוריו, בפיקוח המפקחים עליהם המליץ שירות המבחן ובתנאים עליהם יורה בית המשפט. מובן כי ככל שבמהלך שמיעת הראיות בתיק תתגבש תמונה ראייתית ברורה יותר באשר למטרת ההצתה, תהא פתוחה הדלת בפני כל אחד מהצדדים, לפי הענין, לנקוט בהליך של בקשה לעיון חוזר לפי סעיף 52 לחוק המעצרים.

עותק החלטתי זו יועבר ליועצת המשפטית לשירות בתי הסוהר לשם בחינת השאלה, מדוע הוחזק העורר באגף הביטחוני אף שאינה מיוחסת לו "עבירת ביטחון" או עבירה על רקע ביטחוני.

ניתנה היום, י"ב בטבת התשע"ז (10.1.2017).

שׁוֹפֵט